

овочевої сировини у необхідному обсязі та асортименті. Таким чином, потужності з переробки овочів є, проте вони простоюють через недосконалий економічний механізм. Сільськогосподарським товаровиробникам стає все більш не вигідно виробництво і продаж овочів переробним підприємствам.

Досвід країн з розвинутою ринковою економікою засвідчує, що вони, дбаючи про власну продовольчу безпеку, застосовують державні важелі регулювання розвитку сільського господарства через надання державних кредитів, підтримки твердих цін, здійснення безпосередніх виплат тощо.

Література:

1. Богадьорова Л.М. Сучасний розвиток сільськогосподарського виробництва України: проблеми, тенденції перспективи / Л.М. Богадьорова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки. – Херсон, 2018. – Випуск № 8. – С. 9-12
2. Гальчинська В.А. До питання стратегії розвитку овочівництва / В.А. Гальчинська // Агроінком. – 2012. – № 8-12. – С. 12-13, 14.
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
4. Корнієнко С.І. Основні положення галузевої комплексної програми «Овочі України – 2020» / С.І. Корнієнко, В.П. Рудь // Овочівництво і баштанництво. – 2015. – № 61. – С. 17-33.
5. Логоша Р.В. Трансформації ринку овочів в Україні / Р.В. Логоша // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – Вип. 3 (8). – С. 55-67.
6. Сарапіна О.А. Тенденції розвитку ринку овочевої продукції в умовах глобалізації економіки / О.А. Сарапіна // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – С. 96-100.
7. Сухий П.О. Сучасний стан та перспективи розвитку овочівництва в Україні / П.О. Сухий, М.Д. Заячук // Ученые записки Таврич. нац. Ун-та им. В.И. Вернадского. – 2012. – № 3. – С. 38-48.

Б.Г. Денисик, О.О. Денисик

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
grygden@ukr.net*

ПРИРІЧКОВІ РЕКРЕАЦІЙНІ ОСЕРЕДКИ І ГЕОЕКОТОНИ

Сучасне ландшафтно і екологічно дестабілізоване навколишнє середовище характеризується аномально швидкими змінами структурної організації геокомпонентів і ландшафтних комплексів та взаємозв'язків між ними. У таких умовах активно розвиваються антропогенні осередки і геоекотони, серед яких постійно зростає роль та значення й рекреаційних.

Під *антропогенним осередком* розуміємо територію, у межах якої під впливом діяльності людей розвиваються процеси і явища, що призводять до зміни структурної організації геокомпонентів і ландшафтних комплексів [1].

Рекреаційний осередок – структура, що формується і функціонує під впливом лише рекреаційної діяльності людей і в умовах для цього

придатних. Рекреаційний осередок – один із типів антропогенних осередків, однак це поняття загальне, родове стосовно всіх інших рекреаційних осередків, що формуються у процесі різних видів рекреацій.

Під *рекреаційним геоекотоном* розуміємо складний просторово-часовий утвір, сформований на контакті рекреаційних та інших ландшафтних структур. Як і рекреаційні осередки, рекреаційні геоекотони можна формувати цілеспрямовано або переривати їх функціонування при наявних тенденціях негативного розвитку [2].

Середнє Побужжя – один з модельних регіонів лісополя України, де формування і розвиток рекреаційних осередків і геоекотонів активно проходить з ХІХ ст. Упродовж ХХ ст. рекреаційне освоєння регіону відбувалось нерівномірно, однак з початку ХХІ ст. суттєво активізувалося, і як у минулому, відбувається стихійно. Це зумовлено відсутністю детальних наукових досліджень наявних тут рекреаційних структур та обґрунтування можливих напрямів їх раціонального використання.

Конструктивно-географічні та ландшафтознавчі дослідження рекреаційних осередків і геоекотонів Середнього Побужжя упродовж 2014-2019 років показують, що пізнання процесів і явищ, які в них відбуваються, є перспективним. Процеси і явища у рекреаційних осередках і геоекотонах розкривають причини і механізми сучасних тенденцій рекреаційних трансформацій ландшафтних комплексів різного таксономічного рівня. Більше того – індикаторне значення розвитку процесів у рекреаційних осередках і геоекотонах дає можливість корегувати стан рекреаційного середовища і передбачити оптимізацію небажаних процесів та явищ на початкових стадіях розвитку [2]. У зв'язку з цим встановлення різноманіття рекреаційних осередків і геоекотонів та процесів, що в них розвиваються, розглядається як один з важливих методологічних підходів до вирішення проблем при рекреаційному освоєнні території.

Середнє Побужжя як регіон, де активне рекреаційне освоєння природних умов і ресурсів розпочалося з ХVІІІст., є достатньо репрезентативною територією для дослідження рекреаційних осередків і геоекотонів як індикатор розвитку рекреаційних і загалом антропогенних ландшафтів. На початку ХХІ ст. тут сформувався потужний територіально-рекреаційний комплекс, що об'єднує 620 закладів, з яких 21 – лікувальні установи, 552 – заклади оздоровчо-спортивної рекреації, 47 – закладів туризму і пізнавальної рекреації. Упродовж 2014-2018р. кількість стихійних рекреантів у 7,6 разів перевищила кількість проєктованих, площа рекреаційних осередків збільшилась у 3,2 рази, зафіксована наявність 48 нових прибережних геоекотонів. Дослідження рекреаційних осередків і геоекотонів та процесів і явищ, що в них розвиваються (індикати), показують, що на початку ХХІ ст. рекреаційне освоєння Середнього Побужжя відбувається нераціонально. Особливо це стосується прирічкових територій, де зосереджена основна (72 %) частина населення і майже 92 % рекреантів. Тут рекреанти суттєво перебудовують ландшафтну структуру наявних територій. Як результат сформувалося значне різноманіття рекреаційних осередків. За десятьма чинниками виділено 35 їх типів, що представлені такими «типологічними лініями»: функціональною, за площею ареалів, за належністю до відповідних

ландшафтних комплексів, динамікою, кількістю рекреантів, індикаторними ознаками та ін. Значне типологічне різноманіття рекреаційних осередків Середнього Побужжя дало можливість об'єднати їх у клас з подальшим виділенням підкласів, типів і видів [2].

Враховуючи явне індикаторне значення процесів і явищ, що розвиваються в рекреаційних осередках і геоекотонах, відкривається шлях до управління станом середовища, яке рекреатизується. Тобто, є можливість попередження зародження небажаних або агресивних процесів та явищ на ранніх стадіях їх розвитку, що суттєво вплине на вартість рекреаційного освоєння будь-якої території та формування рекреаційних ландшафтів. У зв'язку з тим, що рекреаційне освоєння Середнього Побужжя стихійне, це призводить до розвитку негативних процесів і дестабілізації ландшафтів поки що на окремих, але уже значних за площею ділянках: околиці м. Хмільника, м. Вінниці, м. Ладижина, сіл Коло-Михайлівка, Селище, Сокілець, Печера, Губник та ін. Їх подальше раціональне рекреаційне освоєння неможливе без врахування в індивідуальних та регіональних проектах рекреаційних осередків і геоекотонів.

Література:

1. Антропогенні мікроосередки [За ред. Г.І. Денисика]. Вінниця. ТОВ «Твори». 2018. 132 с.
2. Дмитрук О.Ю., Денисик Б.Г. Рекреаційні осередки та геоекотони Середнього Побужжя. Вінниця. ТОВ «ТВОРИ», 2019. 204 с.

Г.І. Денисик, Л.І. Стефанков, О.П. Чиж
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
vdpugeo2014@gmail.com

ГЕОГРАФИ УКРАЇНИ – МІСЦЕВИМ ГРОМАДАМ (НА ПРИКЛАДІ СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІСТЕР'Я)

Середнє Придністер'є вибрано не випадково. Наукова діяльність авторів статті тісно пов'язана з цим регіоном. Детальніше пізнання природи населення й господарства Середнього Придністер'я продовжується й зараз [1, 2]. Це дає право розглянути поставлену у статті проблему з погляду науковців географів –природничників та ландшафтознавців. Отже, рекомендації новообраному голові місцевої (району, містечка, села) громади, у нашому випадку унікального у природному, господарському й етнокультурному відношеннях Середнього Придністер'я.

1. Не більше одного-двох місяців на початкове загальне пізнання природи, населення, господарства і культури довіреного адміністративного району, містечка, села шляхом вивчення та аналізу доступних літературно-картографічних матеріалів. Це дасть змогу познайомитися з небайдужими людьми, які раніше або зараз реально й обґрунтовано вирішують наявні проблеми громад, і через них залучити до цього процесу інших фахівців,